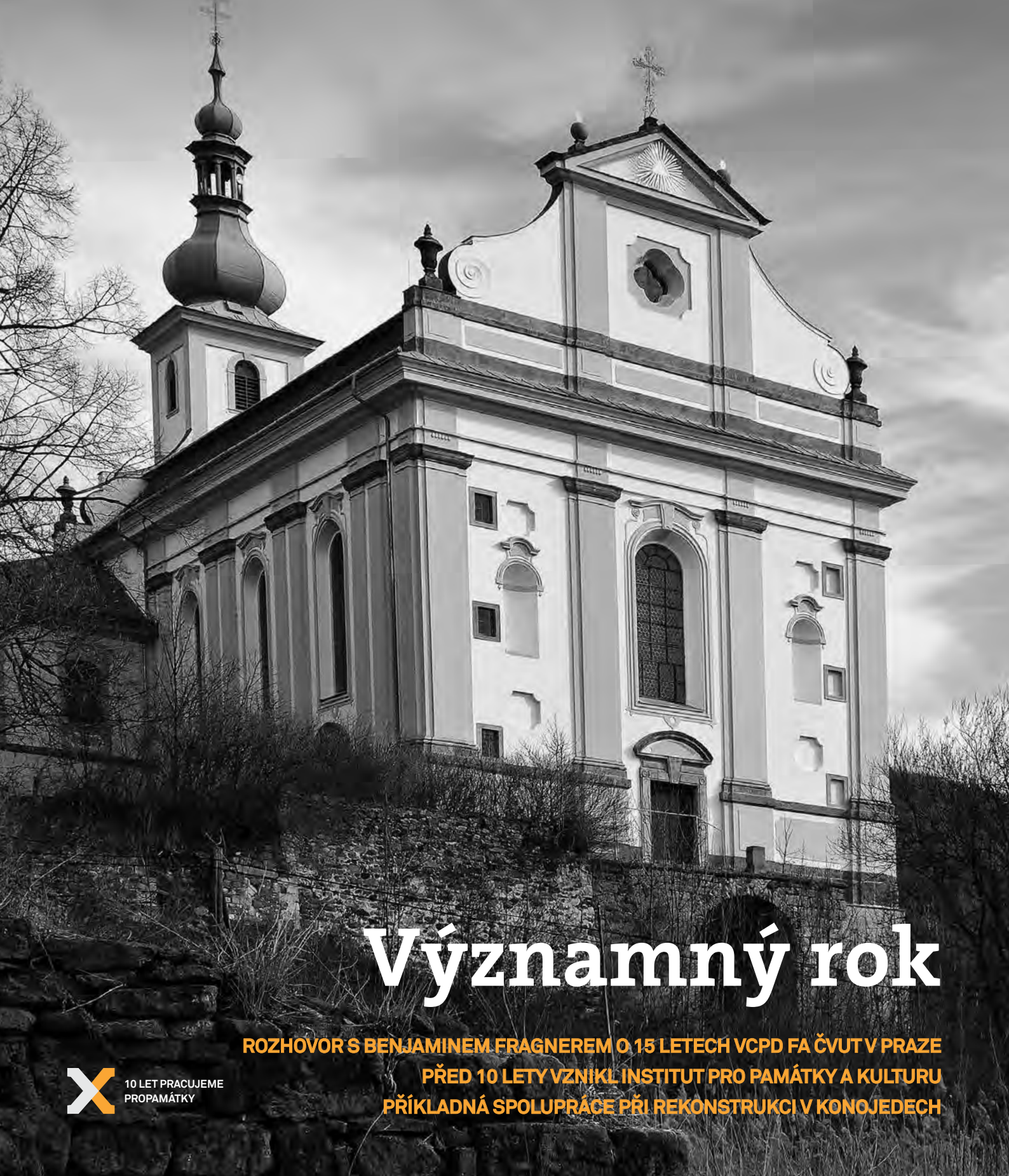

ČTVRTLETNÍK

JARO 2017

PROPAMÁTKY

Významný rok

ROZHOVOR S BENJAMINEM FRAGNEREM O 15 LETECH VCPD FA ČVUT V PRAZE
PŘED 10 LETY VZNIKL INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU
PŘÍKLADNÁ SPOLUPRÁCE PŘI REKONSTRUKCI V KONOJEDECH

10 LET PRACUJEME
PROPAMÁTKY

Kryštof Havlice

ÚVODEM

10 let pracujeme PROPAMÁTKY – tak zní slogan, jenž v průběhu celého roku provází nejenom tento časopis, ale všechny projekty a činnosti, kterým se naše redakce věnuje. Chceme vám postupně představit, co se od roku 2007 povedlo a z čeho máme radost. Dozvíte se, které z 10 momentů byly zásadní, přiblížíme vám 10 věcí, na které jsme opravdu hrdí.

Ještě minulý podzim jsem si myslel, že náš tým bude čítat v roce kulatého výročí 10 stálých zaměstnanců. Mýlil jsem se. Od února 2017 pracuje v redakci PROPAMÁTKY už 11 báječných lidí a navíc i několik externích kolegů a kolegů. Popravdě řečeno si myslím, že je to největší úspěch a také dárek k letošnímu jubileu – spolupráce, dobré mezilidské vztahy a pozitivní pohled nejenom na památky, které máme samozřejmě stejně tak rádi jako vy.

Za našimi úspěchy stojíte vy, čtenáři, příznivci a dárci. Rádi bychom proto těch 10 let oslavili společně s vámi. První letošní setkání s týmem redakce PROPAMÁTKY se uskuteční v podvečer 30. května v pražském dominikánském klášteře v rámci slavnostního vyhlášení soutěže MÁME VYBRÁNO. Jste srdečně zváni.

Aleš Kozák

DOPORUČUJEME

NOVĚ ZAPSANÉ PAMÁTKY

Do evidence Národního památkového ústavu bylo v posledním čtvrtletí roku 2016 zapsáno celkem 33 nemovitých kulturních památek. Na seznam přibily například kostel sv. Františka z Assisi v Děčíně, Šupichův pavilon v Havlíčkově Brodě, venkovské domy a usedlosti, několik kaplí a dalších památek. Ochranu naopak pozbylo 12 objektů, vět-

Pohled 111 WM, CC-BY-SA 4.0

šina z nich se nachází na území Jihočeského kraje. www.npu.cz

KONFERENCE reSITE

V pražském Foru Karlín se ve dnech 22. až 23. června uskuteční šestý ročník konference reSITE 2017 letos s podtitulem In/visible City. Hlavními přednášejícími budou japonská architektka Kazuyo Sejima, architekt Teddy Cruz a Fonna Forman z Kalifornské univerzity a místostarosta Paříže Jean-Louis Missika. Konference se letos zaměří na to, co není vidět, a přesto určuje podobu města. Bude se zabývat vším,

co dělá město funkčním, co pohání ekonomiku a spotřebovává podstatnou část městských rozpočtů, ačkoli to není vidět na povrchu. Ukáže kvalitní městská prostranství, úchvatné budovy, mezilidské sítě a procesy participace, které spoluutvářejí podobu měst budoucnosti. Představí nej kvalitnější a oceněné projekty, zaměří se na styčné body infrastruktury se soukromým developmentem, na zapojení občanů a chytrá řešení. www.resite.cz

SEMINÁŘ STUDIA AXIS

Centrum vzdělávání ve stavebnictví v Praze pořádá 11. května od 9 hodin seminář Správní trestání v oblasti památkové péče. Zaměří se na aktuální novinky související s přijetím zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákona o některých přestupcích. Podrobné informace a přihlášky najdete na stránce organizátora. www.studioaxis.cz

FESTIVAL MUZEJNÍCH NOCÍ

Ve dnech 19. května až 10. června se koná 17. ročník Festivalu muzejních nocí. Muzea a galerie návštěvníkům kromě prohlídek stálých expozic a výstav nabídnou také řadu doprovodných kulturních programů. Akci organizuje Asociace muzeí a galerií ve spolupráci s Ministerstvem kultury a Národním muzeem. www.cz-museums.cz

Jan Bartoš

MÁME VYBRÁNO

Šestý ročník konference o financování památek se uskuteční 30. května v dominikánském klášteře v Praze. www.mamevybrano.cz

ZAHÁJENÍ VÝSTAVY ARCHITEKTURA KONVERZÍ V GALERII JAROSLAVA FRAGNERA V PROSINCI 2014

ROZHOVOR S BENJAMINEM FRAGNEREM

Všímat si mizejícího

Před 15 lety, 1. května 2002, vzniklo Výzkumné centrum průmyslového dědictví, které působí při Fakultě architektury Českého vysokého učení technického v Praze. Požádali jsme Benjamina Fragnera, aby připomněl historii oboru, přiblížil okolnosti vzniku tohoto referenčního výzkumného pracoviště a představil současné aktivity.

Jaká architektonická realizace nebo událost spojená s průmyslovým dědictvím ve vás vyvolala v poslední době dobrý zážitek?

Když jsem vešel do supermarketu bývalého, památkově chráněného překladiště zboží u londýnského nádraží King's Cross. Je to vlastně komerční a z památkového hlediska dokonale provedená konverze od Bennetts Associates. Transformace uvolněného drážního území kolem nádraží King's Cross dnes patrně patří k nejsledovanějším urbanistickým

PRŮMYSLOVÉMU DĚDICTVÍ SE JIŽ 15 LET VĚNUJE VCPD FA ČVUT V PRAZE.

projektům, konečně problémy s opuštěnými drážními prostory jsou po celé Evropě. Mezi autenticky zachovanými zdmi a pod konstrukcemi z poloviny 19. století jsem zakoupil sendvič, dal si minerálku a díval na bývalé skladiště obilí Lewise Cubitta (1852) hned vedle, kde sídlí univerzita. Měl bych dodat, že před cestou jsem studoval plány téměř plošné asanace industriálních staveb kolem pražského Smíchovského nádraží...

Na přelomu roku 1986 a 1987 vznikla Sekce ochrany průmyslového dědictví při Národním technickém muzeu. Jaké byly další důležité momenty v probouzení výraznějšího zájmu o průmyslové dědictví?

Založení Sekce bylo až důsledkem probuzeného zájmu. Žel platí, že nejsilnějším impulzem bývá, když zaniká, co ještě nedávno bylo samozřejmostí. Jestliže pro evropské hnutí za záchranu průmyslového dědictví bylo symbolickým momentem zbourání dórského portiku londýnského nádraží Euston v roce 1962 a za oceánem to téměř ve stejné době byla v roce 1963 demolice slavného Penn Station v New Yorku, pak u nás jsme o dvě desetiletí později analogicky prožívali jinou takovou přelomovou událost, sice v odlišné společenské a politické konstelaci: odstřel odbavovací budovy nádraží v Praze-Těšnově. Těžko se dá přehlédnout, že všechny ty stavby souvisely se železnicí. Tato zkušenost, zdá se mi s odstupem, předurčila další vývoj i zaměření Sekce ochrany průmyslového dědictví. Paradoxně je tím po letech zase aktuální.

TEXT JAN ČERVINKA
FOTO LUKÁŠ BERAN, BENJAMIN FRAGNER, GABRIEL FRAGNER, JAN RASCH, MARTIN VONKA, JAN ZIKMUND

WORKSHOP SE STUDENTY NA TÉMA NOVÉHO VYUŽITÍ WINTERNITZOVÝCH MLÝŇŮ SE USKUTEČNIL V ROCE 2013.

OBSLUŽNÉ DRÁŽNÍ STAVBY PATŘÍ V SOUČASNOSTI K NEJOHROŽENĚJŠÍM.

Jakou roli sehrála v 80. letech odborná periodika a vydávání publikací zaměřených na průmyslové dědictví?

Byli jsme tehdy, nejen u nás, na samém začátku. Téma zachytila odborná vydavatelství, stála tak trochu mimo oficiální ideologii. Rozhodující byla u nás také tradice průmyslové architektury. V polovině 80. let v Odeonu vyšla dodnes citovaná stěžejní publikace profesora Emila Hlaváčka Architektura pohybu a proměn: minulost a přítomnost průmyslové architektury. Národní technické muzeum vydávalo, i když s převažujícím zaměřením na historii techniky, sborníky muzea. Autorem textů byl také doktor Jiří Majer, který se už v první polovině 80. let zúčastňoval kongresů Mezinárodní organizace pro ochranu průmyslového dědictví TICCIH (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage). A pak tu bylo Státní nakladatelství technické literatury s periodikem Technický magazín. První u nás pravidelně zveřejňovalo příspěvky o ohrožených industriálních stavbách zaměřené ale také na příklady současné, tehdy spíš jen zahraniční architektury nového využití „odložených továren“. Aktivita Těčka se velmi záhy propojily s působením Sekce, publikačně, pořádáním konferencí, výstav, exkurzí. Až po nápad uspořádat mezinárodní setkání Industriální stopy.

Souvisí první Bienále Industriální stopy se vznikem Výzkumného centra průmyslového dědictví (VCPD)?

Zcela jistě personálním propojením, osobními a přátelskými vztahy. S ar-

chitektem Tomášem Šenbergerem, s podporou a záštitou profesora Emila Hlaváčka, předsedy Sekce ochrany průmyslového dědictví, Evou Dvořákovou z Národního památkového ústavu, Janem Hozákem z Národního technického muzea a řadou dalších. Rozhodující byly akce i odborné působení během 90. let na půdě Sekce ochrany průmyslového dědictví při Národním technickém muzeu. Při nich jsme formovali názor, který vyústil v záměr budoucího pracoviště, od první konference přes výstavu Industriální architektura – nevyužitá dědictví z roku 1990 a vstupní mapování průmyslového dědictví (Industriální skanzen Čechy a Morava, Paměť elektráren Čech a Moravy, Ostrava naspas, Pražský industriál, ...) až po první Bienále Industriální stopy 2001.

Lišilo se první Bienále od předchozích aktivit?

Začátkem nového milénia už přece jen šlo o rozpoznání, závažné a celospolečenské téma, které v mnohém zrcadlilo stav společnosti uplynulého desetiletí. A jistě i proto, že vzájemná komunikace mezi obory drhla, přizvány byly různé profese, architekti, historici a zástupci památkové péče, stavební inženýři, sociologové i umělci, kteří třeba jen hledali provizorní využití opuštěných míst. Tento mix se osvědčil pro všechny další ročníky. Důležité také bylo, že se na organizaci a přípravě od začátku významně podílelo Kolegium pro technické památky ČSSI & ČKAIT, především díky Svatopluku

Zídkovi. Industriální stopy byly mediátorem mnoha zájmů i různých ambicí, propojením přednášek, výstav, performancí a hudebních produkcí i exkurzí. Odvíjely se pak od nich další projekty a především zahraniční kontakty.

Působí v této oblasti neziskový sektor?

Ano a velmi významně. Rolí dobrovolných iniciativ včetně neziskových organizací jsme v roce 2009 věnovali samostatnou mezinárodní konferenci pořádanou s British Council: Průmyslové dědictví ve vzduchoprázdnu mezi profesionály a amatéry. Pro VCPD je to podstatné, s mnohými z nich úzce spolupracujeme například při průzkumech v terénu. Situace se ale rychle proměňuje, aktuálnější představu o současných kulturních a komunitních projektech pro objekty průmyslového dědictví doplní přehled ze Studentské grantové soutěže, vznikl koncem minulého roku na půdě VCPD a je dostupný na našich internetových stránkách. Nejrozumnější aktivity především propojuje platforma Industriální stopy, informační portál, který je pokračovatelem Bienále Industriální stopy z minulých let (www.industrialnistopy.cz).

VCPD je od roku 2010 pracovištěm Fakulty architektury ČVUT v Praze. Co podle vás studenty architektury nejvíce zajímá na průmyslovém dědictví? Čím jim imponuje?

Tak to je asi víc otázka na ně. Od roku 2010, kdy VCPD přešlo pod Fakultu architektury, pořádáme příležitostné workshopy především s Ústavem pa-

DROBNÝM INDUSTRIÁLNÍM STAVBÁM SE LETOS VĚNUJE PLATFORMA INDUSTRIÁLNÍ STOPY.

PŘÍBLÍŽÍ SPECIFICKOU KULTURNÍ VRSTVU SÍDEL A KRAJINY, KTERÁ STOJÍ ZATÍM SPÍŠ STRANOU ZÁJMU A JE OHROŽENÁ.

mátkové péče. Pokaždé na vyhraněné a aktuální téma – oddálení demolice pivovaru v Buštěhradě jeho novým využitím, pardubické Winternitzovy mlýny, Nákladové nádraží Žižkov, o které se přetahují developeři... Když jde o zásadní téma, je i spontánní zájem.

V čem s odstupem spatřujete největší přínos projektu Industriální topografie České republiky – nové využití průmyslového dědictví jako součásti národní a kulturní identity, který byl podpořen Ministerstvem kultury?

Projekt byl od samého začátku koncipován jako – řekněme – nástroj, pomůcka, prostředník pro rozhodování a zvažování, co s průmyslovým dědictvím dál. Publikační výstupy (soupis naleznete na stránkách VCPD) posky-

tují, co dosud chybělo, základní typologické, časové, autorské a územní srovnání a vyhodnocení, na které dnes navazuje řada dalších projektů a pracovišť. Také ale chtěly být argumentem proč a jak tento segment kulturního dědictví zachovat dalším využíváním.

Čím se liší od jiných databází se zaměřením na památky?

Industriální topografie vznikala křížovým propojováním více informačních zdrojů, vychází z analýzy mapových podkladů, bádání v archivech, dostupné literatury i novinových článků, až po vzpomínky pamětníků. Ve výsledku bylo rozhodující si potvrdit, zda a kde je stavba zachována, jak se proměnila, co zbylo. Konfrontace se současnou realitou je podstatná. Znamenalo to

většinu těch míst vidět, navštívit či alespoň ověřit současný stav. Dařilo se to jen mimořádným osobním nasazením Vladky Valchářové, Lukáše Berana, Petra Vorlíka, Jana Zikmunda. Zapojovali jsme ale také ve velké míře, s respektováním autorství, externí spolupracovníky, další instituce, místní dobrovolníky i neziskové organizace. I když ne vždy se to dařilo, stále je u nás zvykem hrát si příliš na vlastním písečku a občas chybí ochota propojovat výsledky. Doplácejí na to památky. Interní Registr průmyslového dědictví už obsahuje sedmnáct a půl tisíce záznamů, veřejně přístupná databáze Industriální topografie (www.industrialnitopografie.cz) má v redukované a redigované verzi přes čtyři a půl tisíce položek. Cílem je dál doplňovat, aktualizovat.

BENJAMIN FRAGNER

- narodil se v roce 1945, absolvoval studium na Univerzitě Karlově v Praze
- působil v odborných vydavatelstvích a jako kurátor výstav zaměřených na architekturu a průmyslové dědictví
- od 80. let byl činný v Sekci ochrany průmyslového dědictví při Národním technickém muzeu v Praze
- ve spolupráci s Kolegiem pro technické památky ČKAIT & ČSSI organizuje aktivity Platformy Industriální stopy
- působí jako vědecký pracovník Ústavu teorie a dějin architektury FA ČVUT, od roku 2002 vede VCPD FA ČVUT
- je činný v Mezinárodní organizaci pro záchranu průmyslového dědictví TICCIH, je předsedou Vědecké rady pro památkovou péči Ministerstva kultury a členem Komise Ministerstva kultury pro hodnocení návrhů na prohlášení nemovitých věcí za kulturní památku a žádostí na zrušení prohlášení nemovitých věcí za kulturní památku

PLATFORMA PŘEDSTAVÍ NENÁPADNÉ STAVBY.

ZAMĚŘÍ SE NAPŘÍKLAD NA KAPLIČKY PRO TRANSFORMÁTORY.

NEOPOMENE ANI PŮSOBIVÁ TORZA SKRYTÁ PŘÍRODOU.

Znáte nějakou konkrétní památku, v jejíž záchraně sehrál projekt roli?

Pokaždé jde o synergii více vlivů, to bych si takto netroufal říci. Snad k tomu také přispějeme. Třeba tím, že podklady z interní databáze Industriální topografie jsou k dispozici při rozhodování Komise Ministerstva kultury pro hodnocení návrhů na prohlášení nemovitých věcí za kulturní památku a žádostí na zrušení prohlášení nemovitých věcí za kulturní památku, v níž působím. Ale nepodceňoval bych ani význam pro širší publicitu, zasáhne většinový názor a ovlivní rozhodování.

Přinesla kniha a výstava Industriální topografie – Architektura konverzí, Česká republika 2005–2015 nějakou zobečňující zprávu?

Potvrdila, jak není důležité pouze mít peníze. Kdo viděl výstavu Architektura konverzí, ví, o čem mluvím. Přibýlo realizací, u nichž je na první pohled zřejmé, že jim jde o zachování charakteristické atmosféry, historických hodnot, méně záleží na efektu, ale především na účelnosti investice. Záleží na motivaci a rozhledu investorů.

Jaké jsou základní znaky úspěšné konverze?

Vlastně jsem to už naznačil. Existuje bezpočet receptů a kuchařek, máme jich plnou knihovnu. Přitom podstatné je, aby s nadějí očekávaná záchrana industriálních staveb (jejich novým využitím) nekončila naopak likvidací hodnot, které nás zpočátku

k zájmu o průmyslové dědictví přivedly.

Co se za 15 let existence VCPD podařilo změnit a na co je nutné ještě zaměřit pozornost?

Především to už není nové téma. Už se nelze donekonečna vymlouvat na nedostatek informací, chybějící zkušenosti, minulé předsudky, na nedostatek zájmu – vždyť nabývá rozměrů mainstreamové módy. VCPD také není jediným pracovištěm, které se u nás zabývá výzkumem průmyslového dědictví. Nejvýrazněji však sleduje stavebněhistorický vývoj, architekturu bývalých průmyslových a technických objektů, především také současný stav dochovaných objektů – ať už pro určení jejich historické a umělecké hodnoty, nebo hledání možností přiměřené další transformace, konverze či obnovy. To je směr, kterým na předchozí aktivity, s využitím nashromážděných dat Registru průmyslového dědictví, navazuje podstatně vyhraněněji pojatý projekt v programu NAKI II: Industriální architektura. Památka průmyslového dědictví jako technicko-architektonické dílo a jako identita místa, jehož hlavním řešitelem je kolega Lukáš Beran. Sjednocuje přístupy obecně shodné pro kulturní památky. Potvrzuje se, že by bylo chybou dál přistupovat k industriálním památkám, jakoby pro ně měla platit jiná kritéria, jako by byly zvláštním, raritním druhem, u něhož je pak možné dovolit si – přestavbou, způsobem užívání, třeba i demolicí – co by jinde a jindy prostě neprošlo.

Plánujete 15 let existence VCPD připomenout?

Jen drobným potěšením. Ke květnu bychom měli zprovoznit mobilní aplikaci naší veřejné databáze Industriální topografie. Po celou dobu naší existence se snažíme dělat vše proto, aby lidé za průmyslovým dědictvím nebloudili, ale rychle trefili.

Aktuálně se také zabýváte tématem drobných industriálních objektů ve městě a krajině. V jakém stavu se nacházejí?

Je to vlastně další aktivita, která navazuje na tu předchozí. Na 1. června, v další tematické linii našeho projektu NAKI, připravujeme k tomuto specifickému problému s platformou Industriální stopy setkání propojené s exkurzí. O velkých, významných, památkově chráněných či ikonických dílech se většinou už obecně ví a mluví. Ale pak je ještě další vrstva průmyslového dědictví, vnímaná spíše na místní, regionální úrovni, drobné drážní stavby, typové skladištní budovy, obecní vodárny a vodárenské věže, cihelny za vesnicí i malé místní pivovary, v krajině osamělé sladovny, rozpadlé vápenky, zbytky konstrukcí u zaniklých lomů, místní kapličky pro transformátory, torza zdí, trčící komíny. Specifická kulturní vrstva sídel a krajiny, která je dosud spíše stranou zájmu a je ohrožená.

Co byste vzkázal našim čtenářům?

Ať si všímají i toho, co mizí, přestože to není, a patrně těžko kdy bude, památkově chráněné. ■

BAROKNÍ KAPLE PŘED OBNOVOU

DO KAPLE BYL VRÁCEN OBRAZ SV. CYRILA A METODĚJE. LETOS JE V PLÁNU RESTAUROVÁNÍ MEDAILONU.

CHVÁLÍME

Úspěšná obnova barokních kaplí

V loňském roce jsme vyzvali neziskové organizace, aby nám zaslaly aktuální příběh obnovy památky. Nejzajímavější zaslal Starokolínský okrašlovací spolek, který získal novou tiskárnu od společnosti HP. V textu jeho členové nevšedně přiblížili záchranu kaplí u kostela sv. Ondřeje ve Starém Kolíně.

Spolek vznikl v roce 2014 v souvislosti s neutěšeným stavem kostela sv. Ondřeje a dalších historických staveb v jeho blízkosti. Jeho členové si za cíl stanovili především ochranu a rozvoj kulturního, historického a přírodního dědictví v katastru obce Starý Kolín. Připravují akce na podporu obnovy

kostela a celého jeho areálu, potažmo získávání finančních zdrojů na opravu památek. Dále se věnují pořádání kulturních a osvětových akcí, vydávání propagačních a odborných materiálů, podpoře místních tradic a zvyklostí a v neposlední řadě iniciování veřejných i odborných diskuzí či volnočasových aktivit pro děti a mládež.

Prostřednictvím veřejné sbírky, kterou spolek vyhlásil v březnu 2015 za významného přispění místního obecní-

ho úřadu, a díky úspěšným žádostem o dotace ve spolupráci s farností v Kolíně spolek postupně shromáždil dostatek prostředků na opravu kaplí. Obnova byla zahájena v květnu 2016 a nyní je téměř dokončena. Zbývá restaurování medailonu v jedné z nich. Veřejnou sbírku spolek vyhlásil na dobu neurčitou a snaží se tak shromažďovat další prostředky pro opravu barokních bran a schodišť takovým způsobem, aby tvořily důstojný přístup ke kostelu. Dál byl farností zaplacen projekt na zastřešení a opravu barokní márnice. V jednání spolku s farností jsou možnosti a cesty k trvalému zpřístupnění areálu kostela pro návštěvníky.

Původně raně gotický kostel sv. Ondřeje vysvěcený roku 1267 byl v době kolem roku 1740 znovu vystavěn podle návrhu Tomáše Haffeneckera ve stylu barokní gotiky. V roce 1761 vyhořel, při opravách v roce 1861 se dočkal zvýšení o další patro věže a nového zastřešení. Současnou podobu získal v roce 1905, kdy byl opraven a doplněn o novogotické prvky. Kolem kostela se nachází ohradní zeď kopírující jeho půdorys. Pochází z roku 1740, po požáru v roce 1763 je doložena oprava kolínským stavitelem Josefem Jedličkou. Má celkem tři brány a dvě výklenkové kapličky, které byly v roce 2016 restaurovány. U příležitosti oslav 750 let obce Starý Kolín se 2. prosince uskuteční jejich vysvěcení. Ohradní zeď s kapličkami je zapsána spolu s kostelem sv. Ondřeje a márnicí do Ústředního seznamu kulturních památek. ■

TEXT KRISTÝNA ŠEVČÍKOVÁ
FOTO PAVEL HORÁK

Kryštof Havlice

NÁROČNÁ OBNOVA KULTURNÍ PAMÁTKY TRVALA 14 MĚSÍCŮ.

Kryštof Havlice

KOORDINÁTOREM PROJEKTU BYL SPOLEK PRO OBNOVU PAMÁTEK ÚŠTĚCKA.

ZAJÍMAVÁ REKONSTRUKCE

O příkladné spolupráci v Konojedech

Na podzim loňského roku se veřejnosti otevřel kostel Nanebevzetí Panny Marie v Konojedech. Zchátralou stavbu darovala církev v roce 2011 soukromému majiteli, který prostřednictvím Spolku pro obnovu památek Úštěcka započal nutné záchranné práce. Projekt byl finančně podpořen z více zdrojů, přičemž zásadní grant pocházel z takzvaných norských fondů. Opravená památka opět slouží kulturním a společenským účelům.

V malebně kopcovité krajině Českého středohoří, v jižní části obce Konojedy se na vyvýšené skalní plošině poblíž komunikace spojující Úštěk a Kravaře nalézá pozdně barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie. Vznikl na místě staršího gotického, při konventu servitů, který byl založen v roce 1699 Františkem Karlem Swéerts-Sporckem jako poděkování za uzdravení jeho syna Jana Kristiána. Servité přišli z Prahy do Konojed z konventu sv. Michala. Samotná stavba kostela byla zahájena v roce 1747, v hrubém stavu byla hotova již v roce 1752 a hlavní oltář dokončen v roce 1762. Výsledná podoba se oproti původnímu projektu několikrát pozměnila. Autorem architektonického návrhu byl patrně Wilhelm Maria Löhrer a realizovali jej zednický mistr z Lysé nad Labem Wenzl Hebeck, Anton Miller a František Ignác Prée. Přilehlý klášter byl zrušen dvorním dekretem Josefa II. v roce 1786 a servité jej opustili

Kamila Hlaváčková

REVITALIZACE BYLA NOMINOVÁNA NA OCENĚNÍ PAMÁTKA ROKU 2016.

Jiří Havran

PRŮCHOD JIŽNÍM RAMENEM LODI KOSTELA

o dva roky později. Ve druhé polovině minulého století byl kostel včetně bývalého kláštera zabrán armádou, v 80. letech byl postupně vystěhován, v roce 1988 prohlášen za nemovitou kulturní památku a zůstal opuštěn až do roku 2011.

Kostel představuje obdélnou jednolodní stavbu sklenutou valenou klenbou s pravoúhlým chórem a hranolovou věží na východní straně, na severní straně se nachází sakristie s řádovou oratoří. Východně od kostela se nalézá čtyřkřídlý pozdně barokní konvent, později nazývaný jako zámecký areál, který je s kostelní sakristií propojen zděným patrovým krčkem s chodbami. Kostel s bývalým konventem od počátku představoval neoddělitelný historický celek nejen v regionálním kontextu, byl totiž v rámci české provincie nejmladším a nejrozsáhlejším servitským konventem vůbec. Tesaná konstrukce mansardového krovu je pravděpodobně původní, střešní krytina byla tvořena drážkovými pálenými taškami, věž plechovými šablonami. Vnější fasády kostela jsou poměrně ploché, dělené dvojicemi polosloupů s jednoduše rámovanými okny. Původní zařízení interiéru bylo neobvyklé především v rozsáhlém použití italského mramoru včetně sloupů a jejich kladí. Z mramoru byl proveden hlavní oltář i boční oltáře, kostel má bohatou štukovou výzdobu s hlaviciemi podporovanými polosloupů. V interiéru jsou významné mimo jiné

obrazy od pozdně barokního libereckého malíře Jana Filipa Leubnera nebo sochy z dílny Ignáce Františka Platzer. V rámci celkové Leubnerovy tvorby patřila zakázka týkající se výbavy kostela v Konojedech k jeho nejdůležitějším realizacím. Vytvořil zde celkem devět pláten na pět oltářů včetně hlavního, na kterém byla zobrazena Panna Marie Bolestná se sedmi zakladateli řádu.

Kromě prioritního statického zajištění objektu a přesného geodetického zaměření byla na začátku revitalizace v roce 2015 zprvu nutná obnova krovové konstrukce včetně ošetření proti dřevokazným škůdcům a výměna zcela degradovaného

krovu nad oratoří. Zajímavostí je, že zásadní poruchy nosných konstrukcí objektu byly zčásti pravděpodobně zapříčiněny v roce 1945 vlivem výbuchu munice v blízkém kameněm dole Dubičná. Počátek obnovy památky je spojen s realizací nové střešní krytiny s klempířskými prvky. Následovala oprava fasád včetně všech nových architektonických prvků, repase nebo částečné osazení nových okenních vitrážových výplní a oprava vnitřních omítek, doplnění stropu a ostatních součástí sakristie. U schodiště do věže byly doplněny dřevěné stupně a přistoupilo se k restaurátorské obnově mramorových oltářů. Poté se postupně do interiéru navracel původní restaurátorský

Jiří Havran

KROVOVÁ KONSTRUKCE BYLA OPRÁVENA A OŠETŘENA PROTI DŘEVOKAZNÝM ŠKŮDCŮM.

TEXT KRYŠTOF HAVLICE
FOTO JIŘÍ HAVRAN, KAMILA HLAVÁČKOVÁ, KRYŠTOF HAVLICE

RESTAUROVANÉ LAVICE A REPLIKY LUSTRŮ

ošetřený mobiliář, který byl v minulosti deponován v několika kostelech ve Varnsdorfu, Úštěku a Litoměřicích. Veškeré původní uměleckořemeslné prvky byly před započatím obnovy zhodnoceny a evidovány v rámci stavebněhistorického průzkumu. V této fázi sehrálo nezanedbatelnou roli Centrum pro dokumentaci a digitalizaci památek Filozofické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, které spolu se studenty pod vedením odborných pracovníků Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ústí na Labem spoluvytvářeli celkovou identifikaci, inventarizaci a dokumentaci artefaktů památkového zájmu. Konkrétně realizovali odběry vzorků pro dendrochronologickou analýzu dřevěných prvků a vytvářeli podklady pro zjištění původní barevnosti omítek a nátěrů kostelního interiéru. Vzniklé nálezkové zprávy poté využili restaurátoři pro stanovení finální barevnosti výmalby. Důležitou úlohu v rámci provedených prací sehrála 3D dokumentace architektonických detailů a mobiliáře, zejména oltářů a plastické štukové výzdoby interiéru.

Celková oprava a veškeré navazující činnosti byly realizovány v souladu s požadavky orgánů památkové péče za téměř 32 milionů korun, přičemž takzvané norské fondy ji financovaly z 90 procent. Dále částečně přispěly Ústecký kraj a Ministerstvo kultury. Spolek pro obnovu památek Úštěc-

ka si kostel v Konojedech pronajal od majitele Vladimíra Příbyla, který vlastní i těsně přilehlý zámek, dříve klášterní areál, jehož rekonstrukce v roce 2016 výrazně pokročila a bude pravděpodobně dokončena letos.

Prezentace kostela coby současnosti architektonického dědictví, respektive jeho využití ke kulturním a společenským účelům se stává pomyslným vyvrcholením celé revitalizace. Od počátku se komplexně pojatého projektu účastní norské knižní nakladatelství a fotostudio ARFO publikující tituly z oblasti architektury, umění a kulturní historie, ve kterém byla pod vedením v Norsku usazeného a respektovaného fotografa architektury Jiřího Havrana vydaná dvojazyčná fotografická publikace časosběrné fotodokumentace průběhu prací. V knize jsou zachyceny stěžejní záchranné a rekonstrukční práce s důrazem na měnící se stav jednotlivých architektonických prvků. Českým partnerem projektu je spoluorganizátor koncertů a výstav Nadační fond obětem holocaustu a Centrum pro dokumentaci a digitalizaci památek Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, na které byla v květnu minulého roku obhájena diplomová práce Evy Česákové pod názvem Mobiliář kostela Nanebevzetí Panny Marie v Konojedech, vycházející především z kostelních inventářů z let 1788–1872, fotografií a evidenčních listů z 60. let minulé-

VIZUÁLNĚ PŮSOBIVÉ SCHODIŠTĚ ZE SAKRISTIE DO ORATOŘE

ho století. O vysoké úrovni průběhu revitalizace svědčí v neposlední řadě její aspirace na cenu za nejlepší projekt a realizaci obnovy v soutěži Památka roku 2016, kterou pořádá Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. Z 19 nominovaných se kostel Nanebevzetí Panny Marie zatím dostal mezi trojici finalistů v kategorii zaměřené na obnovy s investicí nad dva miliony korun.

Zásluhou Spolku pro obnovu památek Úštěcka byl v minulosti zachráněn například cenný areál Kalvárie na Ostré nebo kulturní památka bývalá hasičská zbrojnice v Úštěku z konce 19. století. Významnou činností spolku je snaha zdokumentovat a podchytit drobné pozapomenuté nebo opomíjené sakrální památky a po jejich opravě je znovu začlenit do současné krajiny. Dále se věnuje pořádání výstav, z nichž nejvýznamnější v posledních letech byly Zničené kostely severních Čech 1945–1989, Zničené židovské památky severních Čech 1938–1989 a Alois Klar 1763–1833. Posledně jmenovaný projekt byl uveden u příležitosti 250. výročí narození zakladatele péče o nevidomé v Čechách.

Spolek pro obnovu památek Úštěcka v Konojedech připravuje další záslužné aktivity. Plánuje obnovu teras historického sklepení a restaurování sochařského souboru před kostelem, jež naváží na úspěšnou rekonstrukci. ■

POHLED NA KOSTEL PŘED REVITALIZACÍ

OBNOVENA BYLA VEŠKERÁ ERBOVNÍ PLASTICKÁ VÝZDOBA.

OPRAVA FASÁD ZAHRNOVALA REPASE OKENNÍCH VITRÁŽOVÝCH VÝPLNÍ.

PŘI DOKUMENTOVÁNÍ MOBILIÁŘE BYLA VYUŽITA 3D TECHNOLOGIE.

SOCHAŘSKÁ VÝZDOBA HLAVNÍHO OLTÁŘE

CELKOVÝ POHLED NA AREÁL BÝVALÉHO KLÁŠTERA S KOSTELEM

NÁZOR

V čem pro vás osobně spočívá největší přínos dokončené revitalizace kostela Nanebevzetí Panny Marie v Konojedech?

Záchrana kostela v Konojedech na Úštěcku si vyžádala velké úsilí všech zúčastněných a také značné finanční prostředky. Otázku jsme položili lidem, kteří se na obnově památky osobně podíleli nebo k ní přispěli jiným způsobem.

Vladimír Příbyl

majitel zámku a kostela v Konojedech
Přínos rekonstrukce této památky je z mého pohledu jednoduchý. Jde o úctu. Úctu k němým svědkům historie a kultury, úctu ke schopnostem našich předků, úctu k památkám, které minulý režim hledící jen ke světlým zítkům nechal v lepším případě napospas svému osudu. Mnohdy však i značnou měrou přispěl k jejich naprosté likvidaci. Společnost, která nemá úctu ke své minulosti a neumí si vážít dědictví, které jí předchozí generace zanechaly, ztrácí vlastní paměť a je odsouzena k záhubě. Pokud nechceme opakovat chyby a chceme pro naše děti a jejich potomky zachovat odkaz historie a kultury našeho národa, musíme každý podle vlastních schopností a možností přiložit ruku k dílu. Byla to otázka nejen odhodlání, ale také pocit zodpovědnosti a povinnosti, který člověk cítí ve chvíli, kdy uvažuje o svém vlastním poslání a o své lidské hodnotě. Ve chvíli, která je podstatná proto, abychom si mohli vážít sami sebe. A to je ta největší odměna!

Kamila Hlaváčková

Spolek pro obnovu památek Úštěcka
Může to znít banálně, ale pro mě osobně je tím největším přínosem pocit smysluplné a dobře odvedené práce. Dva a půl roku práce na velmi rozsáhlém a náročném projektu, kdy každý z realizačního týmu na vlastní kůži zažil, co se skrývá za rčením „práce jako na kostele“. Příležitost poznat zajímavé a inspirativní osobnosti. Možnost proniknout do historických souvislostí, které ovlivňují naši současnost i budoucnost. Konojedy jsou malá obec na hranici okresů Litoměřice a Česká Lípa, pět kilometrů od městské památkové rezervace Úštěk a já věřím, že obnovou kostela Nanebevzetí Panny Marie jsme zároveň nastartovali i objevování tohoto nádherného místa v Českém středohoří.

Frank Arne Johansen

tajemník Velvyslanectví Norského království

Během posledních pěti let financovalo Norsko skrze takzvané norské

FINANCOVÁNÍ OPRAV VÝZNAMNĚ PODPOŘILY TAKZVANÉ NORSKÉ FONDY.

PROJEKT DOKUMENTUJE FOTOGRAFICKÁ PUBLIKACE JIŘÍHO HAVRANA.

fondy více než 800 projektů po celé České republice a jsem velmi rád, že právě obnova kostela Nanebevzetí Panny Marie v Konojedech je jedním z těchto úspěšných česko-norských projektů. Za prvé, tento velkolepý kostel je výrazem bohaté české historie, a tudíž také součástí našeho společného evropského kulturního dědictví. Jsem vděčný, že jsme mohli pomoci k záchraně tohoto zapomenutého klenotu pro budoucí generace. Za druhé, umělecké nakladatelství ARFO v Oslo bylo partnerem projektu. V Norsku existuje značný zájem o českou architekturu, takže projekt nepochybně posílil vazby mezi našimi dvěma zeměmi. A za třetí, tento projekt je praktickým příkladem solidarity mezi dvěma evropskými státy, a to je něco, co je pro nás klíčové. České středohoří je pro mě magicky krásné. Tato úspěšná obnova kostela Nanebevzetí Panny Marie v Konojedech mne naplňuje velkým optimismem před dalším obdobím takzvaných norských fondů v České republice.

Jiří Hladík

probošt Katedrální kapituly u sv. Štěpána v Litoměřicích

Narodil jsem se v 50. letech v severočeském pohraničí. Mé mládí bylo poznamenáno pohledem na ničící se kulturní památky, které jsem již tehdy miloval. Zažil jsem například odstřel dvou kostelů jako zbytečných. O to více jsem plný radosti nad znovuzrozením kostela Nanebevzetí

Panny Marie v Konojedech. Doufám, že je to výzva pro další akce tohoto druhu. Celkový přínos je jak duchovní, tak kulturní. Kostel se jistě stane centrem duchovní i kulturní obnovy a také výrazem naší úcty k historii a kořenům evropské kultury.

Pavel Kundrát
starosta Úštěku

Město Úštěk ani církev nebyly v minulosti dobrými hospodáři a celý konojedský areál se po nepovedené privatizaci v 90. letech ocitl ve stavu, kdy už nebyla možná jakákoli záchrana. Město samotné se také pokoušelo areál získat do vlastnictví a zachránit po odchodu armády alespoň to, co ještě zůstalo. Revitalizací kostela Nanebevzetí Panny Marie se naskytla šance oživit tento zapomenutý kout pro návštěvníky a turisty, kterých sem na Úštěcko dorazí každým rokem přes 100 tisíc. Místní pěvecký sbor jistě v budoucnu vyzkouší akustiku kostela a postupně přibudou další kulturní projekty v této úžasné barokní stavbě. Prostřednictvím Spolku pro obnovu památek Úštěcka byl revitalizací kostela učiněn malý zázrak a věřím, že tato pozitivní energie bude i nadále přinášet radost jak majiteli kostela, tak všem návštěvníkům.

Kamil Podroužek

Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Národní památkový ústav v Ústí nad Labem

Pravděpodobně ve vytvoření široké koalice zúčastněných. Předpokladem úspěchu je projekt s viditelným dopadem renovace nesený strategií vzájemného propojení jednotlivých zúčastněných stran. Především osvětleného majitele Vladimíra Příbyla a místního Spolku pro obnovu památek Úštěcka, který se nehodlá smířit s neutěšeným stavem věci. Důležitá je úloha výzkumné organizace, která je schopná získat o objektu relevantní informace a prezentovat je v použitelných výstupech, jako jsou nálezové zprávy, expertizy, plánová dokumentace, 3D vizualizace a veškeré dokumentační aktivity studentů a pedagogů katedry historie Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Další podmínkou úspěšné realizace každé stavební obnovy je slušná stavební firma s regionální tradicí a zkušeností s opravou historických objektů. V Konojedech to byla firma Tomáše Hlaváčka z Úštěku. Ta za odborný dozor a diskuzi o technologických postupech a kvalitě prací vděčí odborným pracovníkům Národního památkového ústavu v Ústí nad Labem. Rozhodujícím impulzem uskutečnění stavební obnovy je samozřejmě finanční podpora projektu. Ztotožnění s místem, jehož věrohodná renovace respektuje sílu historické, ale také profesní autenticity, může pozitivně ovlivnit utváření identity vlastní. Nejen u lidí na obnově zúčastněných, ale věřím, že také u návštěvníků. A to není v době identitární paniky zrovna málo.

PIETA Z KOSTELA SV. MIKULÁŠE V DLOUHÉ VSI

POHLED Z VELKÉ VĚŽE HRADU LIPNICE

O PROJEKTU

Gotické a raně renesanční umění ve východních Čechách

V loňském roce byl pod vedením profesora Iva Hlobila zahájen nový výzkumný program mezioborového uměleckohistorického zpracování a prezentace dosud málo známého fondu středověkých památek a sbírkových předmětů v rámci východních Čech pojatý v širších evropských souvislostech.

TEXT KRYŠTOF HAVLICE, PAVEL WAISSER
FOTO MILAN DOSPĚL, IVO HLOBIL, TOMÁŠ KNOFLÍČEK, PAVEL WAISSER

Projekt pod názvem „Gotické a raně renesanční umění ve východních Čechách. Výzkum, interpretace, prezentace“ vznikl na základě podpory Ministerstva kultury v programu NAKI II. Z institucionální sféry na úkolu participují Univerzita Palackého v Olomouci, Ústav dějin umění Akademie věd, Národní památkový ústav a Muzeum východních Čech v Hradci Králové.

Oblast východních Čech v období vrcholného a pozdního středověku charakterizovaly zejména správní oblasti Hradecko, Chrudimsko, Čáslavsko a do roku 1459 Kladsko, které bylo Jiřím z Poděbrad povýšeno na hrabství. V rámci metodické linie výzkumu je snahou region uvést jako svěbytný kulturní a konfesijní prostor v kontextu zemí Koruny české a střední Evropy s dominantními komunikačními vazbami na Prahu, Lužici, slezskou

KOSTEL SV. MARKÉTY V LOUKOVĚ

UMUČENÍ SV. VORŠILY V KOSTELE SV. BARTOLOMĚJE V KUNĚTICÍCH

Vratislav a moravská královská města Olomouc a Brno. Stěžejním cílem čtyřletého programu jsou kromě systematického kulturněhistorického odborného zpracování a prezentace celé etapy také konkrétní technologické a restaurátorské průzkumy a následné restaurátorské a konzervátorské zásahy na vybraných dílech.

Pomyslným prologem výzkumného úkolu byla v roce 2013 v Hradci Králové uskutečněná vědecká konference Gotické a raně renesanční umění ve východních Čechách 1200–1550, z níž byl následně vydán stejnojmenný sborník. Na národní úrovni svým zaměřením koncept navazuje na obdobné, v minulosti uskutečněné vý-

stavy týkající se středověkého umění v ostatních oblastech České republiky. Z poslední doby můžeme uvést loňskou rozsáhlou výstavu Bez hranic s podtitulem Umění v Krušnohoří mezi gotikou a renesancí v Národní galerii v Praze.

Jedním z výstupů vědeckého výzkumu bude výstava Gotické a raně renesanční umění ve východních Čechách 1200–1550, která je plánována na rok 2019. Škála zkoumaných výtvarných a kulturních médií má zahrnovat světskou i církevní architekturu, nástěnnou, deskovou a knižní malbu, sochařství, různá odvětví uměleckého řemesla včetně funerálních památek nebo archeologických nálezů. Dalším

z plánovaných výstupů bude stejnojmenný katalog, tři specializované mapy s odborným obsahem zaměřené na architekturu, sochařství a malířství, archeologii a metodika týkající se náhrobních památek v praxi památkové péče. Rovněž se připravuje veřejně přístupná databáze, průvodce výstavou, monografie Středověký hrad v Hradci Králové, Středověké venkovské kostely východních Čech, Výtvarná kultura východočeského regionu ve středověku a rané renesanci, příspěvky v odborných periodikách a sbornících, dva specializované tematické workshopy a v neposlední řadě konference Východní Čechy ve středověku a rané renesanci – umění a kultura. ■

MADONA Z KRÁLÍK

KAMENNÝ MOST S HLAVNÍM VSTUPNÍM PORTÁLEM PARDUBICKÉHO ZÁMKU

HORNÍ HRAD V BEČOVĚ NAD TEPLOU, MÍSTO KONÁNÍ SPECIÁLNÍCH KOMENTOVANÝCH TECHNOLOGICKÝCH PROHLÍDEK S NÁZVEM DOBRODRUŽSTVÍ VÁPNA A PÍSKU

TRADIČNÍ POSTUP PŘÍPRAVY STAVENIŠTNÍ VÁPENNÉ MALTY V RÁMCI LETNÍ ŠKOLY V PLASÍCH

DAGMAR MICHAINOVÁ, JEDNA Z ORGANIZÁTOREK PROJEKTU, PŘI TECHNOLOGICKÝCH PROHLÍDKÁCH HRADU BEČOVA V ROCE 2015

LETNÍ ŠKOLY PŘÍBLÍŽUJÍ ZÁKLADY RESTAUROVÁNÍ, NAPŘÍKLAD INJEKTOVÁNÍ ODDĚLENÉ OMÍTKY.

PROFESOR VÁCLAV GIRSA, AUTOR MEZINÁRODNĚ OCEŇOVANÉ METODY ZÁCHRANY PAMÁTEK

FOTOREPORTÁŽ

FOTO GABRIELA SETUNSKÁ, IVO KORNATOVSKÝ, WIKIMEDIA COMMONS

Porozumět historickým postupům

Národní památkový ústav ve spolupráci s Ústavem památkové péče FA ČVUT a Českým národním komitétem ICOMOS již pátým rokem organizuje Letní školy památkové technologie, které jsou součástí projektu (Ne)tušené souvislosti. Jeho dlouhodobým cílem je upozorňovat na hodnoty historických stavebních materiálů a učit dovednostem a postupům jejich záchrany. Organizátoři také pravidelně připravují památkářské dílny a komentované technologické prohlídky na vybraných objektech. Pro školy se podařilo získat špičkovou lektorskou základnu v čele s profesorem Václavem Girsou. Letošní ročník se bude konat ve dnech 18. až 20. května a 8. až 10. června v Plasích.

PRVNÍ POKUSY O NAHOZENÍ MALTY PŘI LETNÍ ŠKOLE V ČESKÉM KRUMLOVĚ

JIŽ DRUHÝM ROKEM SE LETNÍ ŠKOLY KONAJÍ VE SPOLUPRÁCI S CENTREM STAVITELSKÉHO DĚDICTVÍ PLASY. LETOS BUDOU ÚČASTNÍCI PRACOVAT NA ZÁCHRANĚ KLÁŠTERA.

TECHNOLOGICKÉ PROHLÍDKY BROUMOVSKÝCH KOSTELŮ ZAUJALY I NEJMLADŠÍ GENERACI.

NA STÁTNÍM ZÁMKU STEKNÍK SE USKUTEČNILA NĚKOLIK AKCÍ (NE)TUŠENÝCH SOUVISLOSTÍ.

LETNÍ ŠKOLY ABSOLVOVALO VÍCE NEŽ 120 ÚČASTNÍKŮ.

PRVNÍ ŠKOLA PRO POKROČILÉ NA ZÁMKU STEKNÍK V ROCE 2015

Z MĚST A OBCÍ

HOSTINNÉ

Klášter centrem kulturního života

Významnou památkou v podkrkonošském městě Hostinném je areál bývalého františkánského kláštera. Historie této barokní stavby začíná v roce 1597, kdy byla v místech klášterního kostela založena hřbitovní kaple. Tu v roce 1666 získali františkáni a v letech 1677–1684 ji nechali přestavět a rozšířit stavitelem Wolfgangem Dientzenhoferem. V konventu se od 17. století nacházela známá klášterní lékárna a špitál pro poutníky a chudé. V roce 1950 byli řádoví bratři nuceni objekt opustit. Ten pak sloužil jako sklad celulózy a obuvi. Zcela zchátralý a k demolici určený areál prošel celkovou rekonstrukcí v hodnotě 50 milionů korun, která byla podpořena z prostředků Regionálního operačního programu Severovýchod ve výši 92 procent celkových nákladů. Nyní se v prostorách kláštera nachází moderní městská knihovna, historická expozice městského muzea a společenské prostory. V areálu nalezneme i expozici Galerie antického umění. Významné památce města se navrátil život a slouží jako centrum kulturního dění.

www.hostinne.info

www.klasterhostinne.cz

Tomáš Anděl

JINDŘICHŮV HRADEC

Do zámeckého mlýna za lesníky a rybníkáři

V květnu 2016 se po několika letech návštěvníkům znovu otevřel bývalý zámecký mlýn. Členové nově vzniklého Spolku přátel historie jindřichohradecských lesů a rybníků v jeho prostorách otevřeli stálou expozici zaměřenou na historii rybníkářství a lesnictví na Jindřichohradecku. V muzeu jsou k vidění především nástroje a nářadí, které používali tamní rybníkáři a lesníci ke své složité práci v minulosti. Nechybí ani stručný historický exkurz do jednotlivých oborů doplněný dobovými fotografiemi. Svě místo v expozici našly rovněž významné rybářské a lesnické rody, které sloužily na tamním panství po několik generací. Zároveň je v muzeu možné zhlédnout i krátký filmový záznam z výlovu rybníku Vajgar z roku 1929 nebo velkoformátové fotografie pořízené v okolní krajině. Nedílnou součástí expozice je i výstava o Františku Křižíkovi a jeho vodní elektrárně z roku 1888, která v tomto objektu stále funguje.

www.infocentrum.jh.cz

www.jh.cz

Město Jindřichův Hradec

NEPOMUK

V Železné Huti opravili kapličku

V místní části Nepomuku, kdysi samostatné osadě, zvané podle bývalých panských železáren Železná Huť stojí zděná kaplička zasvěcená patronce horníků a hutníků sv. Barboře. Průčelí stavby nezapře inspiraci stylem blízkého nádraží zprovozněného roku 1868. Kaplička nebyla dlouhá léta udržována. Město Nepomuk proto v loňském roce přistoupilo na základě iniciativy místních obyvatel k celkové opravě objektu. Obnovy se dočkala fasáda, která získala opět původní sytý okrový odstín, i omítky v interiéru. Repasována byla také originální okna a dveře, jimž dominují řezby českých lvů na kartušových štítech. Barevnost všech prvků byla určena restaurátorem. Přeložena a doplněna byla původní střešní krytina z bobrovek. Zvonička byla nově pobita měděným plechem. Opět funkční je i zvon z roku 1926, který nese jméno Alois. Do interiéru se navrátily i dva barvotiskové obrazy svatých v novogotickém slohu, které doplnila novodobá socha sv. Barbory. Na obnovu kapličky přispěl Plzeňský kraj a Ministerstvo zemědělství.

www.nepomuk.cz

Lukáš Měch

Přinášíme aktuality z míst, kde se aktivně věnují péči o kulturní dědictví. Uvedené texty jsou publikovány v rámci mediální spolupráce redakce s městy a obcemi.

NOVÝ BOR

Úspěch mezi historickými městy

Soutěž o Cenu za nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón vyhlašuje Ministerstvo kultury ve spolupráci se Sdružením historických sídel Čech, Moravy a Slezska a Národním památkovým ústavem od roku 1994. Vítěz celostátního kola soutěže je současně držitelem titulu historické město roku. Hodnotící odborná komise složená ze zástupců výše zmíněných institucí 23. ledna tohoto roku rozhodla o konečném pořadí přihlášených měst z Libereckého kraje. Letos se rozhodlo mezi realizacemi památkových obnov ve městech Frýdlant, Nový Bor, Zákupy a Lomnice nad Popelkou. Krajským vítězem se nakonec stalo město Frýdlant, držitel zlaté medaile z loňského ročníku. Na druhé příčce se opět umístil Nový Bor a třetí místo shodně obsadila města Lomnice nad Popelkou a Zákupy. K umístění Nového Boru přispěl zejména značný počet kvalitních obnov kulturních památek provedených i díky příspěvku z výše uvedeného dotačního programu Ministerstva kultury v roce 2016.

www.novy-bor.cz

Magdalena Riedlová

NOVÝ JIČÍN

Památky přibližují QR kódy

Více přiblížit památky občanům i návštěvníkům města – to je cíl Nového Jičína, který začal označovat pamětihodnosti QR kódy. Ty jsou součástí projektu Okolonas.eu, který podává základní informace o 90 památkách ve městě a jeho okolí. Díky jednoduché on-line aplikaci jsou lidem zpřístupněny památky ve kterýkoliv den i čas bez ohledu na jejich otevírací dobu a přístupnost. Projekt je přizpůsoben pro všechny typy chytrých telefonů či internetových prohlížečů. Informační systém zahrnuje klíčové památky Nového Jičína i jeho okolí. Seznam chce radnice dále doplňovat a rozšiřovat. Na stránkách naleznete informace o historii a architektuře objektu, audioverzi, fotogalerii i další zajímavosti. Na každé takto označené památce je umístěn QR kód, který po přiložení chytrého telefonu s volně dostupnou aplikací na čtení těchto kódů vás odkáže přímo na kartu objektu. Všechny 90 označených památek města Nového Jičína a okolí naleznete na stránkách Okolonas.eu.

www.okolonas.eu

www.novyjicin.cz

Věclav Hrold

SOBĚSLAV

Kultura láká do soběslavských kostelů

Soběslav je město řady sakrálních staveb, které zvou širokou veřejnost k návštěvě nejen na bohoslužby. Dominantou soběslavského náměstí je kostel sv. Petra a Pavla. V jeho blízkosti se nachází kostel sv. Víta. V parku u kina stojí kostel sv. Marka, ve kterém je galerie. Nedaleko nalezneme kostel Českobratrské církve evangelické. V lese Svákov, západně od centra města, stojí kaple Panny Marie Bolestné, ke které bude v květnu instalována Svákovská křížová cesta – 14 zastavení vytesaných do kamene. Kaple je významným poutním místem spolu se studánkou s léčivou vodou. V nedalekých Nedvědicích stojí za pozornost kostel sv. Mikuláše. Všechny jmenované stavby slouží nejen věřícím, ale celoročně i široké veřejnosti. Během rozmanitých kulturních akcí, jako jsou Noc kostelů, varhanní maratony, koncerty, výstavy, přednášky a dětská divadelní představení si mohou lidé vychutnat příjemný zážitek prostřednictvím hudby a umění.

www.musobeslav.cz

Luboš Tikal

Z MĚST A OBCÍ

ŠLUKNOV

Zastavení u Zeckelova kříže

Město Šluknov dokončilo revitalizaci zastavení se Zeckelovým křížem. Ten byl postaven přibližně v druhé polovině 19. století Josefem Reintschem u cesty spojující železniční zastávku s názvem Císařský s obcí Nové Hrabčíc. Kompletní obnova křížku zahrnovala očištění soklu, zhotovení nové hlavice, stejně jako nového základu. Srovnány byly základové kameny a předstupně. Znovu byl vyroben a osazen litinový kříž s postavou Krista, Panny Marie a sv. Jana. Kříž byl doplněn žulovými sloupky a novým oplocením. Lípa, která byla již ve špatném stavu, byla odstraněna. Namísto ní byly vysazeny tři nové lípy velkolisté. Práce se mohly realizovat díky finanční podpoře společnosti ČEZ přes aplikaci EEP – Pomáhej pohybem. Celková revitalizace místa vyšla na 177 tisíc korun, z čehož dotace od společnosti ČEZ činila 80 tisíc korun.

www.mesto-sluknov.cz

Michal Bušek

ÚSTÍ NAD LABEM

Odborné i kulturní akce na zámku

Zámek v ústecké čtvrti Krásné Březno prošel v nedávné době kompletní rekonstrukcí a v současnosti slouží jako sídlo Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Ústí nad Labem. Součástí objektu je i bývalá zámecká kaple a kostel sv. Floriána, který byl pro své vysoké umělecké hodnoty prohlášen za národní kulturní památku – jako jedinou v Ústeckém kraji. Areál je obklopen rozsáhlým zámeckým parkem. Národní památkový ústav kromě státní památkové správy pořádá v kostele i zámku řadu kulturních i odborných akcí pro veřejnost. Aktuálně je do 19. května ve spolupráci s chomutovským muzeem a partnerem z německého města Finsterau k vidění výstava Josef Opitz, která zachycuje životní osudy doktora Josefa Opitze, významného historika umění, který se věnoval středověkému umění severozápadních Čech. Zejména o Chomutovsku a Kadaňsku napsal řadu odborných studií. Výstava je otevřena od pondělí do pátku od 10 do 15 hodin.

www.npu.cz/cs/uop-usti-nad-labem
www.usti-nad-labem.cz

Město Ústí nad Labem

ZNOJMO

Loucký klášter získal nová okna

Město revitalizuje Loucký klášter, významnou dominantu Znojma. V loňském roce se podařilo v jižní části komplexu vyměnit stará okna za nová. Celkem 35 ručně vyrobených oken kopíruje vzhled původních. Jejich podoba byla schválena pracovníky památkové péče. Všechna okna jsou kastlová, otevírají se dovnitř a mají jednoduché zasklení. Vyrobeny jsou z modřinu s nátěrem v barvě matné slonové kosti a doplněna modřinovými parapety. O design oken se postaral Michal Štancl. Investice vyšla na 2,5 milionu korun, přičemž milion korun pokryla dotace Ministerstva kultury. V letošním roce je v plánu další výměna oken. Znojmo je vlastníkem Louckého kláštera od roku 2010, kdy jej na město bezúplatně převedl stát. Kompletní rekonstrukce se dočkala bývalá jízdná, další investice putovaly do oprav bývalé konírny. Areál Louckého kláštera je nyní využíván zejména v suterénní části nového konventu, v objektu jízdnáry společnosti Znovín Znojmo, která tam provozuje aktivity zaměřené na vinařství.

www.znojmo-city.cz

Jakub Dubovský

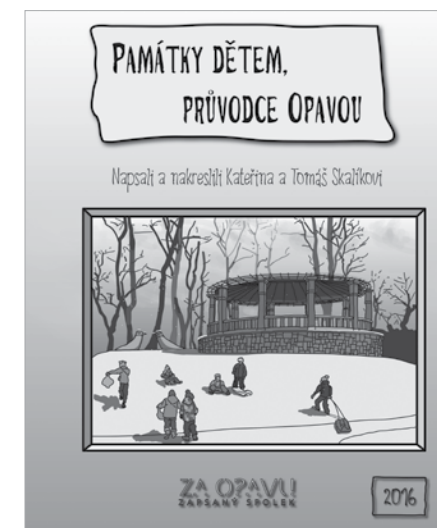
PRŮVODCE

V Opavě přibližují památky dětem

Spolek Za Opavu vydal publikaci nazvanou Památky dětem, průvodce Opavou. Jejimi autory jsou Tomáš a Kateřina Skalíkoví.

První dětský průvodce po stavebních památkách města obsahuje soubor 40 staveb rozmanitých architektonických typů a slohů. Každá památka je představena na samostatném listě, kde jsou uvedeny základní historické údaje. Pomocí zábavných piktogramů

jsou zdůrazněny například rok vzniku, architektonické období či funkce. Součástí každého listu jsou také úkoly a výklad pojmu uvedeného v textu. Publikace má praktický formát, při poznávacích procházkách může zároveň sloužit jako zápisník nebo podložka

pro psaní poznámek či kreslení obrázků. V zadní části je pak umístěna přehledná mapa, slovníček pojmů a místo pro zápisky a nákresy. Průvodce byl slavnostně představen letos v lednu. Vydání podpořilo statutární město Opava a další subjekty z regionu.

PRŮVODCE

Sportovní stavby Prahy

Kde se v hlavním městě sportovalo a sportuje? Jak sportovní stavby vypadaly a vypadají? Odpovědi zájemci naleznou v Průvodci po sportovních stavbách Prahy. Seznámí je se stovkou nevšedních budov.

zdařilou publikaci, jejímiž autory jsou architekt Miloš Kopřiva a historik Petr Krajčí. Úvod napsal Rostislav Švácha. Předmluva Petra Krajčí čtenářům přibližuje historii staveb od 19. století až po současnost. Dozvědí se například o jízdnárnách, míčovně, první sokolovně, spolkových domech, koupalištích, stadionech a dalších sportovních památkách. Následuje katalog staveb, který zahrnuje na sto

přehledných hesel představujících sportovní architekturu na území Prahy. Výběr budov, z nichž většina vznikla ve třech posledních stoletích, je doplněn fotografiemi Petra Hruše. Texty hesel od Miloše Kopřivy stručně informují o vzniku budov a o jejich historii. Dále jsou uvedeny adresa, přístupnost pro veřejnost a další užitečné informace pro putování po sportovní architektuře.

Dějinám sportovních staveb je v poslední době věnována větší pozornost. Odbor památkové péče pražského magistrátu vydal v roce 2016

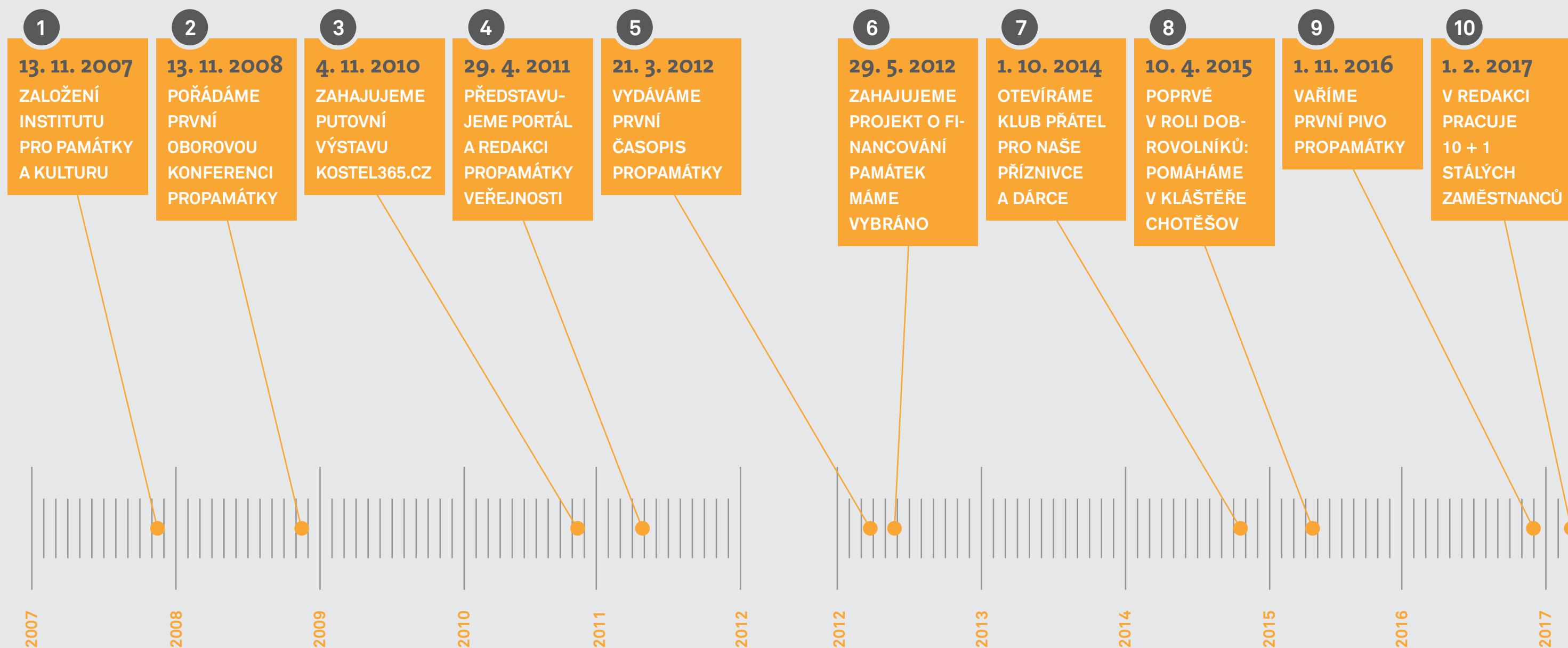
INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU

10 let PROPAMÁTKY

Od roku 2007 pomáháme
šířit osvětu a příklady
dobré praxe v péči
o kulturní dědictví.

10 MOMENTŮ
Z NAŠÍ HISTORIE

MÁME VYBRÁNO

konference o financování památek
30. května 2017
klášter dominikánů v Praze

www.mamevybrano.cz

HLAVNÍ PARTNER PORTÁLU

Pálené tašky značky TONDACH navazují na tisíciletou tradici používání tohoto druhu střešní krytiny, z čehož vyplývá závazek uchovávat ráz střešní krajiny zejména z pohledu materiálu a tvarů také do budoucna. Výrobky

této značky mají nejdelší záruku na základní střešní tašky vyráběné u nás, a to 33 let. Životnost pálených tašek ale činí až 100 let.

www.tondach.cz

ODBORNÍ PARTNEŘI PORTÁLU

Zajistíme likvidaci dřevokazného hmyzu v historických stavbách prostřednictvím horkého vzduchu.
www.thermosanace.eu

Ovládáme řemeslo ručně sypané, historické, ostře pálené, probarvené keramické dlažby.
www.historicka-dlazba.cz

Prověřené maltové směsi pro památky a řešení vlhkostních problémů u historických objektů
www.mc-bauchemie.cz

Jsme jediným specializovaným podnikem na těžbu a zpracování hořického pískovce.
www.piskovce.cz

Kvalitní minerální nátěrové systémy pro restaurování a obnovu památek
www.keim.cz

Využijte našich zkušeností s osvětlením historických budov.
www.erco.com

Okna a dveře pro historické budovy – kde jiní končí, my začínáme.
www.antikhaus.cz

Odborný veletrh PAMÁTKY – MUZEA – ŘEMESLA pořádá INCHEBA EXPO PRAHA s. r. o.
www.incheba.cz/pamatky

Znáte důvěryhodné a seriózní společnosti, které působí v oblasti obnovy a péče o památky u nás? Dejte nám o nich vědět.

Čtvrtletník portálu PROPAMÁTKY
Ročník 6, číslo 1, vychází: 4x ročně
Vydává: Institut pro památky a kulturu, o.p.s.
Editor: Jan Červinka, Dagmar Koželuhová

Redakce: Milan Daněk, Kryštof Havlice,
Zbyněk Konvička, Aleš Kozák,
Lenka Kuboušková, Jindřiška Kukrálová,
Zuzana Richterová, Kristýna Ševčíková

Grafická úprava: Jiří Pobřísl a Jan Štunc
Evidenční číslo: MK ČR E 208 18
© Institut pro památky a kulturu, o.p.s.
E-mail: redakce@instituteu.cz